

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

26.01.2024. Nr. 1-8/2

Tieslietu ministrija
pasts@tm.gov.lv

Par grozījumiem Iesniegumu likumā

Tiesībsargs ir saņēmis Tieslietu ministrijas vēstuli, kurā informējat par uzdevumu izskatīt iespēju izstrādāt grozījumus Iesniegumu likumā, samazinot iesniegumu izskatīšanas termiņu līdz 10 darba dienām, paredzot arī izņēmumus, kad iesnieguma izskatīšanas termiņš var tikt pagarināts. Lūdzat sniegt priekšlikumus, kādos gadījumos iesnieguma izskatīšanas termiņš varētu tikt pagarināts.

Lai gan savā vēstulē nelūdzat viedokli par pašu ieceri – samazināt iesniegumu izskatīšanas termiņu, tomēr, ņemot vērā tiesībsarga funkcijas un uzdevumus, saskatām nepieciešamību vispirms norādīt apsvērumus par pašu ieceri kā tādu.

Satversmes 104. panta pirmajā teikumā noteikts, ka ikvienam ir tiesības likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības. Šīs tiesības ir arī cieši saistītas ar tiesībām uz informāciju, kas garantētas Satversmes 100. pantā. Vairumā valstu likumos nav noteikti konkrēti atbildes termiņi, bet tiek pieņemts, ka atbildei jābūt saprātīgā termiņā vai bez nepamatotas kavēšanās.¹

Nešaubīgi, norādītie mērķi – mazināt birokrātiju, uzlabot valsts pārvaldes efektivitāti un veicināt pieejamu investīciju vidi, ir vērā ņemami. Tomēr, lai mainītu esošo tiesisko kārtību, labas likumdošanas princips prasa pārliecināties, ka tā ir neefektīva. Tieslietu ministrijas

¹ Briede J. Komentārs Satversmes 104.pantam. Grām.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 453.lpp.

vēstulē nav norādīta informācija, kas liecinātu par to, ka jau pašreiz iesniegumu likums iestādēs netiek piemērots atbilstoši iesniegumu likuma 5. panta trešajai daļai, t.i., sniedzot atbildi pēc būtības saprātīgā laikā, ņemot vērā jautājuma risināšanas steidzamību.

Tiesībsargam šāda informācija nav zināma.

Saskaņā ar normatīvo regulējumu jau pašlaik atbildi uz iesniegumu ir jāsniedz 10 darba dienu laikā, vai pat ātrāk, ja to ir iespējams izdarīt, ņemot vērā iesnieguma sarežģītību, steidzamību, u.tml. Normā noteiktais viena mēneša termiņš ir tikai maksimālais laiks iesnieguma izskatīšanai, ja izpildās kādi objektīvi apstākļi, kāpēc uz iesniegumu nevarēja atbildēt īsākā termiņā. Tas, ka uz iesniegumu jāatbild saprātīgi īsā termiņā, izriet arī no Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. panta. Tādējādi uzskatām, ka **jau pašreizējā likuma redakcija paredz atbildēt iespējami īsā termiņā**. Ja kādā iestādē veidojas situācija, ka darbinieki neievēro esošo tiesisko regulējumu un nepamatoti novilcina atbilžu sniegšanu, iestādes vadītājam ir iespēja darba efektivitātes uzlabošanas nolūkā noteikt iekšējo termiņu īsāku par likumā noteikto maksimālo termiņu.

Iestādei, saņemot iedzīvotāja iesniegumu, ir pienākums iepazīties ar tā saturu, noskaidrot, ko cilvēks vēlas un sniegt atbildi pēc būtības. Tas nozīmē, ka jāsniedz motivētu (izvērstu un izvērtētu) atbildi uz iesniegumā prasīto. Atbildes sniegšana uz iesniegumu, lai arī varētu šķist līdzīga atbildes sniegšanai uz informācijas pieprasījumu, tomēr atšķiras, jo uz to atšķirīgu darbības jomu jau skaidri norādīts Iesniegumu likuma 2. panta otrajā daļā, kurā noteikts, ka likums neattiecas uz informācijas pieprasījumiem, kas izskatāmi saskaņā ar Informācijas atklātības likumu. Iesniegumu likuma 1. pants noteic, ka likuma mērķis ir veicināt privātpersonas līdzdalību valsts pārvaldē. Šis likums ir piemērojams gadījumos, kad persona vēršas iestādē ar lūgumu iegūt iestādes viedokli vai ziņas par kādu jautājumu ar mērķi aktīvi iesaistīties valsts pārvaldē. Savukārt Informācijas atklātības likuma 2. panta pirmā daļa noteic, ka šā likuma mērķis ir nodrošināt, lai sabiedrībai būtu pieejama informācija, kura ir iestādes rīcībā vai kuru iestādei atbilstoši tās kompetencei ir pienākums radīt. Šis likums piemērojams gadījumā, kad persona, īstenojot savas tiesības uz informāciju, vēršas iestādē nolūkā iegūt kādus datus, no kuriem kaut kas tiek uzzināts, bet nav piemērojams, ja persona vēlas mainīt to skarošu konkrētu tiesisko situāciju publisko tiesību jomā.² Tātad, var secināt, ka zināmā mērā,

² LR Augstākā tiesa Tiesu prakses apkopojums Tiesības uz pieeju informācijai (2010.gada janvāris–2019.gada decembris), Rīga, 2020, 15.lpp.

lai vērtētu iesniegumu izskatīšanas termiņus, tos var salīdzināt ar atbilžu uz informācijas pieprasījumiem sniegšanas termiņiem. Tomēr, ievērojot, ka parastā situācijā, atbildes uz informācijas pieprasījumiem, kas neprasa papildu apstrādi, būtu jāsniedz ātrāk, jo tā ir gatava informācija, kas jau ir iestādes rīcībā. Attiecībā uz informāciju, kuras izsniegšana neprasa papildu apstrādi, maksimālais termiņš ir noteikts 15 dienas. Savukārt uz informāciju, kuras izsniegšana prasa papildu apstrādi, termiņš ir 30 dienas. Uzskatām, ka atbilde uz iesniegumu termiņu ziņā būtu salīdzināma ar atbildi uz informācijas pieprasījumu, kas prasa papildu apstrādi. Jebkurā gadījumā, kā jau iepriekš tika minēts, jau šobrīd likums pēc būtības paredz, ka gadījumos, ja tas ir objektīvi iespējams, atbilde ir jāsniedz ātrāk, dažkārt arī ātrāk par piedāvātajām 10 darba dienām. Turklāt ir arī vēl gadījumi, kad, izskatot saņemto iesniegumu, tiek secināts, ka tas ir citas iestādes kompetencē. Tad šeit darbojas vēl cits speciālais maksimālais termiņš – 7 darbdienas.

Lai pilnvērtīgi izvērtētu iecerī noteikt iesnieguma izskatīšanas termiņa (10 darba dienas) pagarinājumu, arī būtu nepieciešama papildu informācija. Piemēram, par to, cik daudzos gadījumos iestādes sniedz atbildes uz iesniegumiem termiņā no 11 darba dienām līdz vienam mēnesim un cik bieži atbildes sniegšana šādā termiņā ir objektīvi pamatota un samērīga. Ja tādi gadījumi ir salīdzinoši daudz, tad jārēķinās, ka katrā gadījumā būs jāsaņem personai paziņojums par termiņa pagarinājumu, t.sk. pamatojot pagarinājuma nepieciešamību, kas tā rezultātā nevis samazinātu, bet būtiski palielinātu birokrātiju, reizē arī palielinot izmaksas (it īpaši gadījumos, kad atbilde nebūs elektronisks dokuments). Attiecīgi būtu vērtējams, vai un kā šādas izmaiņas veicinātu investīciju vidi. Turklāt investīciju vides pieejamības veicināšanai iespējams daudz nozīmīgāki ir administratīvā procesa termiņi. Iemesli iesnieguma izskatīšanas termiņa pagarinājumam noteikti varētu būt jau Tieslietu ministrijas minētā iesnieguma sarežģītība, papildu informācijas pieprasīšana, u.tml. Iespējams, tās arī var būt kādas īslaicīgas cilvēkresursu problēmas, piemēram, vairāki saslimuši darbinieki gripas epidēmijas laikā u.tml.

Rezumējot, tā kā šobrīd nav datu, kas liecinātu par spēkā esošā tiesiskā regulējuma neefektivitāti, un pastāv šaubas, vai ar iesniegumu izskatīšanas termiņa samazināšanu izvirzītie mērķi tiktu efektīvi sasniegti, tiesībsargs neatbalsta iesniegumu likumā noteikto iesniegumu izskatīšanas termiņa samazināšanu. Tiesībsargs vienlaikus norāda, ka konceptuāli par noteikto iesniegumu izskatīšanas termiņa samazināšanu un attiecīgiem iesniegumu likuma grozījumiem ir iespējams diskutēt, tomēr diskusijai ir jābūt pamatotai ar datiem par spēkā esošās tiesiskās kārtības īstenošanu.

Ar cieņu

tiesībsarga vietniece

Ineta Piļāne